

การวิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Analysis of the Elderly Living Allowance Project and the Sufficiency Economy Philosophy

สมญา อินทรเกษตร* วรณมาฆะ เกสรดอกไม้** คุณากร กรสิงห์*** และณัฐชัย นิมนวล****

Somya Intarakaset , Wanmarka Gasondokmai, Khunakorn Kornsing
and Nattachai Nimmual

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University

Email: samya.i@nsru.ac.th

Received March 17, 2024 Revise March 20, 2024 Accepted April 30, 2024

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์ในปัจจุบันประเทศไทยนั้น มีจำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศซึ่งถือว่ามีอัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย และในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งประเทศ รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุในชุมชน หรือในหมู่บ้านต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ บทความวิชาการนี้ผู้เขียนจึงได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ ที่ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และ ผลกระทบ มาวิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์พบว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรมนั้น สิ่งที่ค้นพบคือปัจจัยนำเข้ารัฐบาลมีความรับผิดชอบจัดทำโครงการสวัสดิการให้ประชาชน (คุณธรรม) รัฐบาลใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่เพื่อดูแลประชาชนในวัยชราที่มีจำนวนมาก(ความรู้) นำไปสู่การพึ่งพาตนเองด้วยรายรับทุกเดือนตามที่กำหนด(มีภูมิคุ้มกัน) รัฐบาลใช้เงินผ่านโครงการที่เข้าถึงประชาชนโดยไม่รั่วไหลและประชาชนก็ใช้จ่ายเท่าที่มี (ความพอประมาณ) ตลอดจนประชาชนมีการคิดก่อนใช้จ่ายภายใต้งบประมาณที่รัฐบาลจัดให้(การมีเหตุผล) นำไปสู่ผลผลิต ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตในวัยชราหรือผู้สูงอายุได้ ผลลัพธ์คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับผลจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสุข นำไปสู่ผลกระทบที่ตามมาของโครงการ คือ รัฐบาลก็สามารถบริหารประเทศภายใต้บริบทประชากรในวัยผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม เกิดความสงบสุขภายในประเทศ และประชาชนในวัยผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากภายในประเทศมีความสุขมากขึ้น

คำสำคัญ: เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ, เศรษฐกิจพอเพียง, วิเคราะห์นโยบาย

Abstract

From the current situation in Thailand the number of elderly people is comparable to many developed countries, which is considered to have the third highest growth rate in Asia. In 2030, the proportion of the elderly population will increase to 26.9 percent of the entire population. country The government has implemented a living allowance program for the elderly. To allocate government budget to support expenses for the elderly in the community. or in various villages across the country which are experiencing hardships Because there is not enough income for subsistence. In this academic article, the author has applied the sufficiency economy philosophy in a systematic way. That consists of input factors, processes, outputs, results, and impacts to analyze the elderly living allowance project. The analysis results found that The principles of the Sufficiency Economy Philosophy include moderation, reasonableness, and immunity. Knowledge conditions That moral condition What was discovered is that the government has the responsibility to create welfare programs for the people (morality). The government uses existing knowledge and abilities to take care of a large number of people in the elderly (knowledge). This leads to Be self-reliant with monthly income as specified (immunity). The government uses money through projects that reach the people without leakage, and people spend as much as they have. (Moderation) as well as people thinking before spending within the budget provided by the government (reasonableness), leading to productivity. People are able to live their lives in old age or the elderly. The result is that the elderly who are affected by the Elderly Living Allowance Project are happy. Leading to the consequences of the project, that is, the government is able to manage the country appropriately in the context of the elderly population. There was peace within the country. and the number of elderly people in the country are happier.

Keywords: Elderly living allowance, sufficiency economy, Policy analysis

บทนำ

การเตรียมความพร้อมรับมือสังคมสูงวัยเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน ที่ต้องคำนึงถึงการดูแลกลุ่ม “ผู้สูงวัยในปัจจุบัน” ควบคู่ไปกับการรองรับกลุ่ม “ผู้สูงวัยในอนาคต” โดยยึดหลักคิดที่มีผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลางและออกแบบบริบททางเศรษฐกิจสังคมต่าง ๆ ให้สอดคล้อง แม้ว่าที่ผ่านมารัฐบาลได้ขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุหลาย

ระดับ เช่น การจัดทำแผนระดับชาติและกลไกบูรณาการงานผู้สูงอายุ แต่สังคมไทยยังมีความเห็นที่ไม่ลงตัวในการให้ “คุณค่า” ต่อแนวคิดต่าง ๆ เช่น สิทธิขั้นพื้นฐานหรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่ง “คุณค่า” นี้เองที่เป็นหัวใจในการกำหนดทิศทางของนโยบายการคุ้มครองทางสังคม นอกจากนี้ ไทยยังมีความไม่ชัดเจนในบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแนวทางการสร้างหลักประกันด้านรายได้ยามชราภาพของไทย ความท้าทายเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคที่ต้องก้าวข้ามเพื่อนำพาผู้สูงอายุไทยไปสู่เป้าหมายคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน(กรมกิจการผู้สูงอายุ,2567) เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2566 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์จ่ายเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2566 มีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ 12 สิงหาคม 2566 ในรัฐบาลของนายประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยระบุรายละเอียดสำคัญว่า “ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. มีสัญชาติไทย
2. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ยืนยันสิทธิขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

4. เป็นผู้ไม่มีรายได้หรือมีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุกำหนด

สิ้นสุดการได้รับสิทธิลงในกรณี ดังต่อไปนี้

1. ตาย
2. ขาดคุณสมบัติของผู้ที่รับสิทธิ
3. แจ้งสละสิทธิการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นหนังสือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการยืนยันสิทธิ

บุคคลใดที่มีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ให้ยืนยันสิทธิรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยไม่ต้อง ลงทะเบียน และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกโดยการแจ้งไปยังผู้สูงอายุที่มีสิทธิ หากผู้สูงอายุมีความประสงค์ที่จะรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้แนบเอกสารหลักฐานข้อมูล เพื่อยืนยันสิทธิตนเอง ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(เทศบาลนครสงขลา,2567) ดังต่อไปนี้

1. แบบยืนยันสิทธิการขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. สำเนาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร สำหรับกรณีผู้ที่ประสงค์ขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุผ่านธนาคาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสำนักทะเบียนท้องถิ่นจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุล่วงหน้า เพื่อการคำนวณ จัดทำค่าของงบประมาณประจำปี และในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีสำนักทะเบียนท้องถิ่น ให้ประสานขอความร่วมมือไปยังสำนักทะเบียนอำเภอเพื่อจัดทำข้อมูลของผู้สูงอายุล่วงหน้า เพื่อการ

คำนวณ การจัดทำคำของบประมาณประจำปีและดำเนินการตรวจสอบยืนยันการขอรับสิทธิกับผู้สูงอายุที่ประสงค์จะรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ โดยบันทึกข้อมูลผู้สูงอายุที่มีสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระบบสารสนเทศ ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นข้อมูลส่งให้สำนักงบประมาณพิจารณาจัดสรรงบประมาณ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้เพียงพอและได้รับสิทธิครบถ้วน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นประสานขอความร่วมมือไปยังสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เพื่อจัดทำข้อมูลของผู้สูงอายุล่วงหน้า เพื่อการคำนวณการจัดทำของบประมาณประจำปี

ในกรณีมีความจำเป็นที่ผู้สูงอายุไม่สามารถแจ้งความประสงค์การรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ด้วยตนเองได้ตามวรรคหนึ่ง อาจมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรให้บุคคลอื่นเป็นผู้ไปแจ้งความประสงค์ การรับเงินเบี้ยยังชีพแทนผู้สูงอายุก็ได้ในกรณีที่ผู้สูงอายุซึ่งได้รับเบี้ยยังชีพจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนึ่ง หรือกรุงเทพมหานคร ได้ย้ายภูมิลำเนาไปอยู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ให้ผู้สูงอายุนั้นยืนยันสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ หรือกรุงเทพมหานคร ที่ตนมีภูมิลำเนา

ในกรณีที่ผู้สูงอายุย้ายภูมิลำเนา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิม หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ แจ้งไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นภูมิลำเนา แห่งใหม่ของผู้สูงอายุ เพื่อให้แจ้งผู้สูงอายุนั้นยืนยันสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ หรือกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี

ให้ผู้สูงอายุได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิม หรือกรุงเทพมหานคร แล้วแต่กรณี ไปจนถึงสิ้นปีงบประมาณที่แจ้งย้ายภูมิลำเนา เว้นแต่ผู้สูงอายุนั้นได้ยืนยันสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ หรือกรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่ผู้สูงอายุดำเนินการยืนยันสิทธิรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแล้ว ให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ หรือกรุงเทพมหานคร จ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเดือนถัดไป โดยองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นแห่งใหม่ หรือกรุงเทพมหานคร ต้องได้รับการยืนยันจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดิม หรือกรุงเทพมหานครก่อนแล้วแต่กรณี

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เผชิญกับสังคมผู้สูงอายุโดยรัฐจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งนโยบายสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บทความนี้จะจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและวิเคราะห์นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของประเทศไทย ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายผ่านตัวแบบต่างๆ โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร และผลการศึกษาพบว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการดำเนินการที่มีมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นนโยบายที่เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงรัฐบาลในแต่ละคณะยังได้นำผลสะท้อนกลับจากนโยบายมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ ขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมได้สูงสุด สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุ ควรมีระบบการส่งเสริมภาคีเครือข่ายหรือภาคส่วนอื่นของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยด้วย(สุรีย์พร สลับสี และพงษ์พัฑ วัฒนพงศ์ศิริม, 2565)

ผลการดำเนินการของกองทุนส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุพบว่า มีกิจกรรมค่อนข้างจำกัด และไม่สามารถที่จะกระจายบริการให้ครอบคลุมกับผู้สูงอายุในชุมชนได้เท่าที่ควร กรมประชาสงเคราะห์จึงพิจารณาที่จะให้กองทุนฯ นั้นเอื้อประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุที่ประสบกับปัญหาและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้อยู่ในชุมชนได้อย่างเหมาะสม ประธานสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯได้ขอให้รัฐบาลมีนโยบายให้สวัสดิการผู้สูงอายุยากจนหรือถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ในลักษณะเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพรายเดือนเป็นรายๆไป รายละ 200 บาท โดยผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2535 และได้มีการมอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ ดำเนินโครงการ “กองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชน (การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ)” ซึ่งนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเริ่มต้น ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในรัฐบาลสมัยนายชวน หลีกภัย โดยมีการดำเนินงานของนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุโดยผ่านกลไกของศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (บุญมี โททำ, ภักดีโพธิ์สิงห์, ชญานิน กฤติยะโชติ,(2561)

ในกรณีที่ผู้สูงอายุมิได้มาดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในปีงบประมาณที่แจ้งย้ายภูมิลำเนา หากได้ดำเนินการยืนยันสิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอีกครั้งในเดือนถัดไป

ประเด็นปัญหาการวิจัยเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการวิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาปัจจัยนำเข้า ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต(Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และ ผลกระทบ(Impact) วิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อนำเสนอผลการศึกษาผู้สูงอายุที่ได้รับผลจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสุข นำไปสู่ผลกระทบ(Impact) ที่ตามมาของโครงการ คือ รัฐบาลก็สามารถบริหารประเทศภายใต้บริบทประชากรในวัยผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม เกิดความสงบสุขภายในประเทศ และประชาชนในวัยผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากภายในประเทศมีความสุขมากขึ้น

สถิติประชาชนที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

ตัวเลขผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุ 60 ขึ้นไป) ในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย 10 อันดับ จากทั้งหมด 77 จังหวัด สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) คือ สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่ใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่ของประเทศนั้นๆ โดยมีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มีอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป (กระทรวงมหาดไทย,2567)

ข้อมูลจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด

ไทยรัฐออนไลน์ นำจำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และไม่เกิน 120 ปี ทั้งหมด 77 จังหวัด มาจัดอันดับ 1-10 จังหวัดที่มีประชากรผู้สูงอายุเยอะที่สุด จากข้อมูลในเดือนกันยายน ปี 2566 ของกรมการปกครอง(กระทรวงมหาดไทย,2567) มีดังต่อไปนี้

อันดับที่ 10 : “จังหวัดอุดรธานี” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 278,064 คน

อันดับที่ 9 : “จังหวัดนนทบุรี” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 280,166 คน

อันดับที่ 8 : “จังหวัดเชียงราย” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 286,394 คน

อันดับที่ 7 : “จังหวัดบุรีรัมย์” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 289,633 คน

อันดับที่ 6 : “จังหวัดนครศรีธรรมราช” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 303,899 คน

อันดับที่ 5 : “จังหวัดอุบลราชธานี” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 324,436 คน

อันดับที่ 4 : “จังหวัดขอนแก่น” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 362,193 คน

อันดับที่ 3 : “จังหวัดเชียงใหม่” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 404,512 คน

อันดับที่ 2 : “จังหวัดนครราชสีมา” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 525,039 คน

อันดับที่ 1 : “จังหวัดกรุงเทพมหานคร” มีผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 1,239,757 คน

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่จะมีผู้ได้รับสิทธิของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมากตาม ข้อค้นพบนี้สามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมได้ว่าทุกจังหวัดมีผู้ได้รับสิทธิของโครงการทุกจังหวัดและทุกจังหวัดก็มีผู้สูงอายุจำนวนมาก จึงสามารถสรุปได้ว่าโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสำคัญกับคนในประเทศ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่เผชิญกับสังคมผู้สูงอายุโดยรัฐจำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายด้านสวัสดิการสังคม ซึ่งนโยบายสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บทความนี้จะจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอและวิเคราะห์นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของประเทศไทย ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายผ่านตัวแบบต่างๆ โดยใช้การศึกษาจากเอกสารและผลการศึกษาพบว่า นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นการดำเนินการที่มีอย่างต่อเนื่อง และเป็นนโยบายที่เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงรัฐบาลในแต่ละคณะยังได้นำผลสะท้อนกลับจากนโยบายมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ ขั้นตอน กระบวนการในการดำเนินนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมได้สูงสุด สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรมีระบบการส่งเสริมภาคีเครือข่ายหรือภาคส่วนอื่นของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยด้วย

เศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ

“เศรษฐกิจพอเพียง” ไม่ใช่แค่ ‘วาทกรรม’ แต่เป็นหลักคิดเชิงระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ กระบวนการตัดสินใจ ได้ทุกระดับทั้งการตัดสินใจระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับชุมชน สังคม หรือแม้แต่การบริหารนโยบายของรัฐ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ความสมดุลและยั่งยืนในเรื่องที่ตัดสินใจ

เมื่อกล่าวถึงสิ่งที่เรียกว่า “ระบบ” หมายถึง กลุ่มขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อการบรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ หากพิจารณาโดยละเอียดจะพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดเชิงระบบ (ณดา จันทรสม, 2562) ที่มีการกำหนดปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และ ผลลัพธ์ (Outcome) เชื่อมโยงกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น การยึดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในกระบวนการตัดสินใจจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนดได้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของหลักคิดเชิงระบบ และเชื่อมโยงกับแบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input) จะเป็นตัวแปรระบุถึงสถานะเพื่อให้เข้าใจว่า เราคือใคร หรือ “Who We are” ซึ่งจะหมายถึงการกำหนดเงื่อนไข “คุณธรรม” ที่เป็นพื้นฐานของกระบวนการตัดสินใจ และ เราต้องรู้อะไร หรือ “What we Know” ซึ่งจะหมายถึง เงื่อนไข “ความรู้” ที่จำเป็นสำหรับการตัดสินใจบนฐานของความรู้ที่มากเพียงพอ ทั้งสองส่วนนี้เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัยนำเข้าที่สำคัญในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการตัดสินใจ และเข้าสู่ กระบวนการ (Process) เชื่อมโยงกับกับหลักคิด 3 ท่วงในการตัดสินใจ หรือ “How we decide” ประกอบด้วย การใช้หลักความมีเหตุมีผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และสะท้อนออกมายังพฤติกรรม หรือ “How we behave” ที่แสดงออกมากจากกระบวนการตัดสินใจที่เป็นระบบนั้น ซึ่งจะทำให้เกิด ผลผลิต (Measurable Outputs) คือ ความสมดุลและยั่งยืน ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม และจะนำไปสู่ ผลลัพธ์ (Envisaged outcomes) คือ ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง (Immunity) และการฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเกิดภาวะวิกฤติ (Resilience) ยกตัวอย่างให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน หรือองค์กรไม่แสวงหากำไร การดำเนินการตามขั้นตอนหลักคิดเชิงระบบของเศรษฐกิจพอเพียง พิจารณาแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

ปัจจัยนำเข้า (Input)

การสร้างเงื่อนไข “คุณธรรม” แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) ให้ความสำคัญกับคุณภาพของ “คน” โดยเฉพาะในมิติของคุณธรรม องค์กรจะต้องมุ่งเน้นกระบวนการในการคัดเลือกบุคลากรเพื่อเข้าร่วมทำงานกับองค์กร ต้องให้ความสำคัญกับคุณลักษณะทางด้านคุณธรรมเป็นต้นว่า คุณธรรมพื้นฐานในระดับบุคคลที่สำคัญ ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน มัธยัสถ์ และแบ่งปัน ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานในระดับบุคคลที่ควรมีกระบวนการในการพิจารณาเพื่อให้ได้บุคลากรที่

มีคุณภาพเข้าร่วมงาน การพิจารณาผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และการเข้าสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น

2) สร้างวัฒนธรรมองค์กรหรือค่านิยมร่วมกันขององค์กรที่เน้นคุณธรรม การมีคุณธรรมหรือค่านิยมร่วมที่บุคลากรทุกคนยึดถือร่วมกัน เน้นค่านิยมของการสร้างองค์กรแห่ง “ความดี” ที่วัฒนธรรมองค์กรยึดตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามัคคี มากกว่ามุ่งเน้นการแข่งขัน ซึ่งดีซึ่งเด่น เอาดีเอาเปรียบกัน

3) การกำหนดค่านิยมร่วมอื่นที่องค์กรให้มีเพื่อการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องมีค่านิยมร่วมกันในการขับเคลื่อน เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การมุ่งเน้นคุณภาพ/ความเป็นเลิศ การสร้างนวัตกรรม เป็นต้น

หากองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดเงื่อนไขคุณธรรมในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรภายในองค์กรให้มีการยอมรับ และยึดถือในค่านิยมร่วมเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการคัดเลือกบุคลากร กระบวนการพิจารณาผลการปฏิบัติงาน กระบวนการในการพิจารณาเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น เลื่อนเงินเดือน ฯลฯ จะเกิดการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมและค่านิยมร่วมขององค์กรให้แก่บุคลากรทุกระดับได้

การสร้างเงื่อนไข “ความรู้” แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1) การพัฒนาและการจัดการความรู้ระดับบุคคล หมายถึง ความรู้ภายในบุคคลที่สะท้อนคุณภาพของบุคลากรนั้น และความรู้ที่ใช้เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การพัฒนาและการจัดการความรู้ที่มีร่วมกันในองค์กร หมายถึง ความรู้ที่บุคลากรภายในองค์กรต้องมีความเข้าใจร่วมกัน ได้แก่ ความรู้เพื่อการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ขององค์กร ความรู้เพื่อการตัดสินใจในการบริหาร ซึ่งการขับเคลื่อนองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้จำเป็นต้องทุกภาคส่วนจะต้องมองเห็นและเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละส่วนเป็นองค์ประกอบเพื่อการบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ทันตามกรอบเวลา และลดความเสี่ยงของการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนาและการจัดการความรู้ในบริบทของสภาพแวดล้อม หมายถึง ความรู้ที่องค์กรต้องพยายามสร้างความตื่นตัวกับการเปลี่ยนแปลง เปิดรับข่าวสารและเทคโนโลยี เพื่อรับรู้และสร้างความเข้าใจถึงสภาพการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้ทันต่อการปรับเปลี่ยน

กล่าวโดยสรุป องค์กรต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ (Knowledge Management) เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร โดยกระบวนการในการจัดการความรู้ที่ดีต้องมีการรวบรวมที่สามารถสืบค้นและเข้าถึงได้ง่าย เปิดช่องทางให้ผู้เกี่ยวข้องความรู้สามารถส่งคำแนะนำติชมสะท้อนกลับไปสู่ผู้พัฒนาเพื่อการปรับปรุงให้มีความถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อการใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิภาพ

กระบวนการ (Process)

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการตัดสินใจจะเกี่ยวข้องกับ 2 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการตัดสินใจด้วยกรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (How we decide) และการแสดงพฤติกรรมหรือการดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น (How we behave)

การตัดสินใจด้วยกรอบแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) ความมีเหตุมีผล หมายถึง การตัดสินใจด้วยหลักเหตุและผล การใช้หลักคิดที่คำนึงถึงต้นทุนและผลตอบแทน และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากกระบวนการตัดสินใจ และการเปรียบเทียบทางเลือกเพื่อการพิจารณา การตัดสินใจด้วยความมีเหตุมีผล จะทำให้การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องและได้พิจารณาถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นด้วยแล้วเพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับการจัดการกับผลกระทบเหล่านั้น

2) ความพอประมาณ หมายถึง การคำนึงถึงศักยภาพขององค์กรในการบริหารจัดการ ไม่สุดโต่ง มากเกินไป หรือน้อยเกินไป เช่น การขยายกิจการ การลงทุน ฯลฯ ประเด็นเหล่านี้ล้วนต้องพิจารณาถึงความพอประมาณในการบริหารองค์กรไม่ให้เกินภาระและไม่ให้เสียโอกาส

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่ตระหนักถึงความเสี่ยง มีความรอบคอบ ระมัดระวัง มีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ และพิจารณาถึงความเสี่ยงในกระบวนการตัดสินใจ ทั้งความเสี่ยงในระดับองค์กร ความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ และความเสี่ยงจากการดำเนินงาน รวมถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงบริบทของสภาพแวดล้อมเมื่อองค์กรดำเนินกระบวนการตัดสินใจด้วยกรอบแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” แล้ว ในลำดับถัดไปจะเป็นกระบวนการแสดงพฤติกรรมหรือการดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ซึ่งจะสะท้อนถึง 2 ส่วนที่สำคัญในการบริหารองค์กร คือ การนำองค์กรและภาวะผู้นำ (Leadership) และ แนวปฏิบัติทางการจัดการ (Management Practices) ซึ่งการนำองค์กรและภาวะผู้นำที่สะท้อนหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง จะเน้นมิติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์กรในทุกภาคส่วน และมุ่งเป้าหมายสู่การเป็นองค์กรยั่งยืน ได้แก่ การนำองค์กรอย่างมีกลยุทธ์และมุ่งเน้นความสมดุลและยั่งยืนเป็นเป้าหมายหลัก การให้ความสำคัญกับลูกค้า (Focus on Customer) การดูแลและสร้างความผูกพันของบุคลากร (Employee Engagement) การให้ความสำคัญกับกระบวนการ (Process Centered) การมีระบบที่บูรณาการไม่แยกส่วน (Integrated system) การใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในกระบวนการตัดสินใจ (Decision-making based on facts) การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (Strategic Communication) และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) มิติเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้นำองค์กรจะให้ความสำคัญ และจะใช้แนวปฏิบัติทางการจัดการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารองค์กร โดยพิจารณาทางเลือกและความเหมาะสมกับบริบทขององค์กร

ผลลัพธ์ (Outputs)

ผลลัพธ์หลักที่คาดหวังจะได้รับจากกระบวนการตามหลักคิด “เศรษฐกิจ” ต้องเป็นการวัดผลผลิตได้ อย่างเป็นรูปธรรม ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งในการบริหารองค์กรต้องมีการ

กำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนการบรรลุผลผลิตในมิติเหล่านั้น และต้องเป็นความสมดุลของผลผลิตในแต่ละมิติ กล่าวคือไม่สุดโต่งในมิติใดมิติหนึ่งมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ไม่ว่าจะเป็นการวัดทางเศรษฐกิจ ที่สะท้อนถึงความอยู่รอดขององค์กร เพราะหากองค์กรไม่สามารถที่จะมีผลการดำเนินงานที่จะรักษาความอยู่รอดได้แล้ว มิติอื่นก็จะไม่สามารถบรรลุได้ การมุ่งเน้นผลกำไรหรือผลการดำเนินงาน ต้องสร้างสมดุลกับการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาสังคม ไม่เบียดเบียนและมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาวัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เป็นทุนทางสังคมสำหรับอนาคตต่อไปด้วย

ผลลัพธ์ (Outcomes)

ผลลัพธ์ที่คาดหวังในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับองค์กร คือ ความเป็นองค์กรยั่งยืน (Sustainable Organization) ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) สามารถพึ่งพาตนเอง และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ (Self-reliance) 2) มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับมือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก และ 3) สามารถฟื้นตัวได้เร็วเมื่อเกิดภาวะวิกฤติ ทั้งสามผลลัพธ์นี้เป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังจะได้รับจากการมีปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดในกระบวนการตัดสินใจที่จะสะท้อนการให้เห็นว่าการดำเนินการหรือพฤติกรรม ซึ่งได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง คำนึงความเสี่ยง และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อการบรรลุเป้าหมายความสมดุลและยั่งยืน ดังนั้น หากมีการนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทุกระดับย่อมจะทำให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยเฉพาะในการระดับการบริหารนโยบายของประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาประเทศได้ในวงกว้าง

ในช่วงที่มีจะมีการเลือกตั้ง ถือเป็นโอกาสที่จะได้นำเสนอแนวทางในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารนโยบายของประเทศ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับโอกาสในเข้ามาบริหารบ้านเมืองจะใช้เป็นหลักในการตัดสินใจที่จะนำไปสู่ในการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศได้ด้วยกระบวนการดังนี้

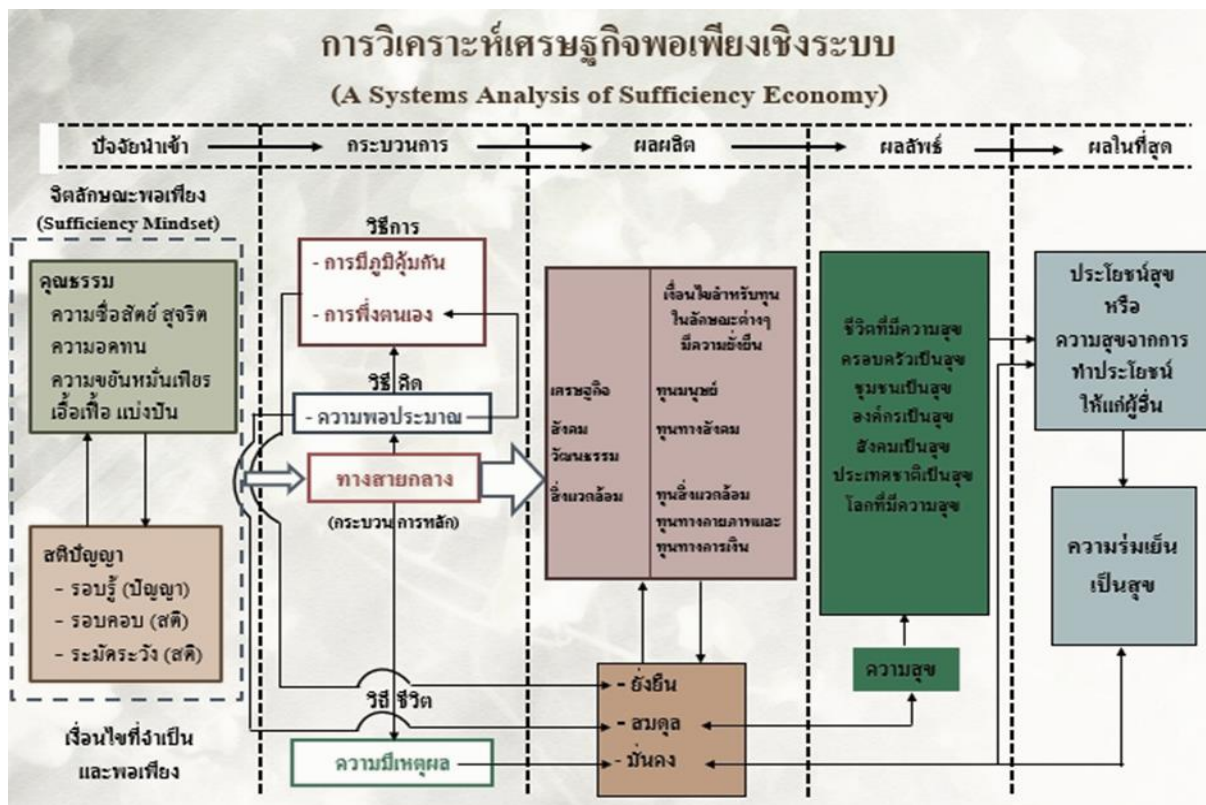
1) กำหนดนโยบายที่เป็นรูปธรรมในการปลูกฝังและหล่อหลอมคุณธรรมหลัก ชื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ อดทน มัธยัสถ์ แบ่งปัน เพื่อเป็นเงื่อนไขหลักของการปัจจัยนำเข้า คือ การพัฒนาคน การปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ เน้นการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชน รวมถึงการสร้างบรรทัดฐานของสังคมที่จะช่วยหล่อหลอมคุณธรรมเหล่านี้ในสังคมร่วมกัน นอกจากนั้น บทบาทของผู้นำและผู้มีอำนาจของประเทศต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นต้นแบบในการยึดมั่นในหลักคุณธรรมของผู้นำ ที่จะป็นองค์ประกอบสำคัญของการหล่อหลอมคุณธรรมในสังคม

2) สร้างฐานความรู้ในการตัดสินใจ เป็นเงื่อนไขสำคัญในกระบวนการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน มีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลและแสวงหาความรู้รองรับการตัดสินใจในเชิงนโยบาย

3) การใช้หลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงในกระบวนการตัดสินใจของผู้อำนาจ เพื่อให้มั่นใจว่านโยบายและมาตรการที่นำเสนอมีความสมเหตุสมผลในการดำเนินการ มีความพอประมาณ และมีการวิเคราะห์ ประเมินความเสี่ยง และเตรียมการรับมืออย่างรัดกุมรอบด้าน

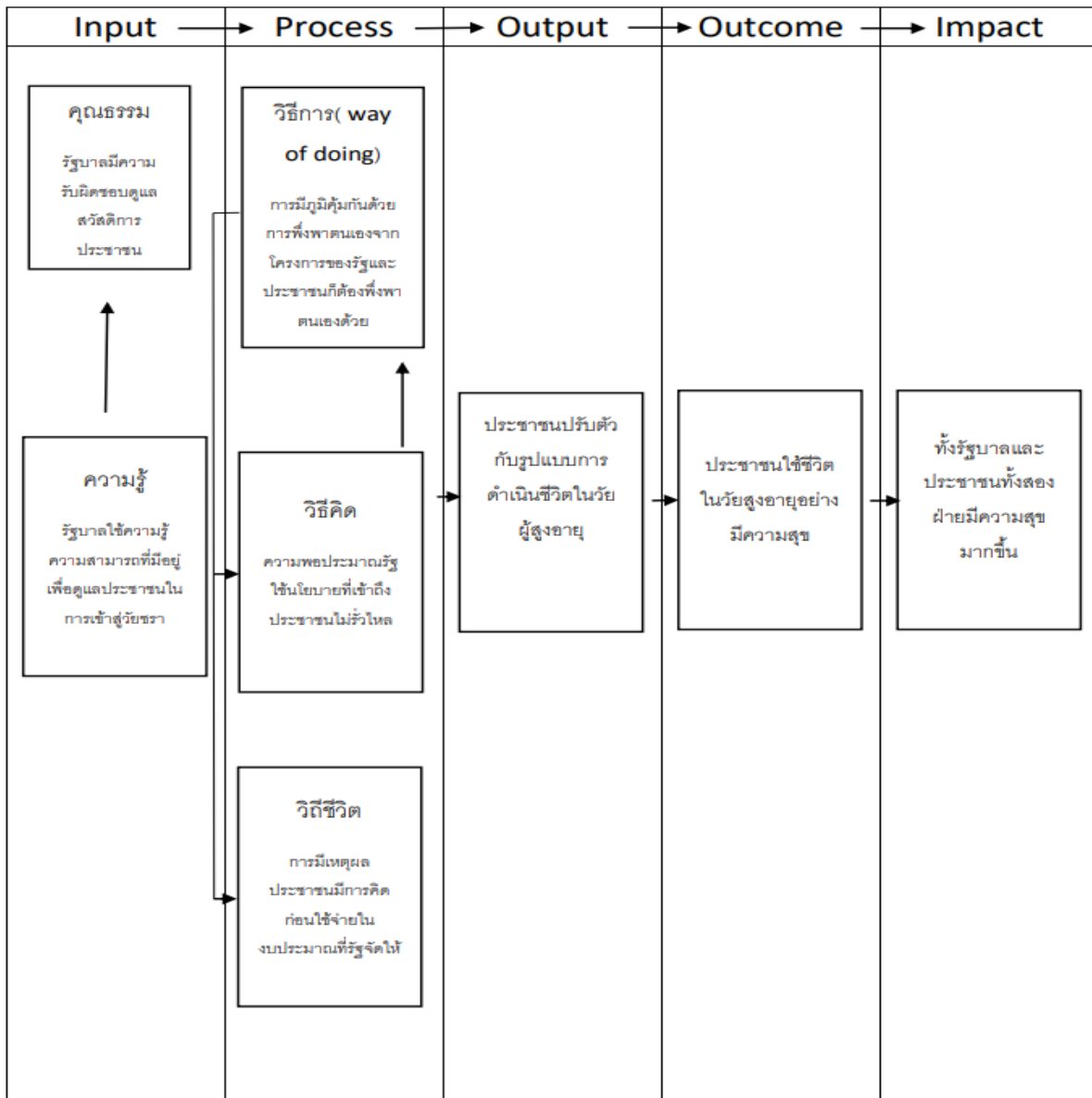
4) พัฒนาและกำหนดใช้เครื่องชี้วัดผลผลิตของการพัฒนาที่สะท้อนผลผลิตของการพัฒนาครอบคลุมทุกมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

โดยหากผู้มีอำนาจเข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียง และยึดมั่นในกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ย่อมจะทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองอยู่บนฐานของเหตุผล มีความพอประมาณ ไม่สุดโต่งเกินความพอดี มีความรอบคอบระมัดระวัง เกิดใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเลือกดำเนินนโยบายอย่างเหมาะสม การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างสมดุลครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนา ไม่มุ่งเน้นด้านหนึ่งด้านใดมากเกินไป และนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาได้ในที่สุดนั่นก็คือการวิเคราะห์เชิงระบบที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

ภาพที่ 1. การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ (อภิชาติ พันธเสน, 2558)

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักในหมู่คนไทยมาช้านานเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี เพราะสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ล้วนมีที่มาจากเหตุปัจจัยอันหลากหลาย ทั้งที่ควบคุมได้และควบคุมไม่ได้ มีทั้งผลดีและผลร้าย สร้างทั้งความสุขและความทุกข์ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังผู้คนทุกกลุ่มทุกวัยทุกพื้นที่ โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์(Globalization) ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เลื่อนไหลไปได้ทั่วโลกด้วยความรุนแรง รวดเร็วและส่งผลในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ เช่น การมีระเบียบกติกาทางการค้า การลงทุนและการเงินรูปแบบใหม่ที่เชื่อมโยงกับประเด็นสิ่งแวดล้อมสิทธิมนุษยชน หรือการคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส ฯลฯ ความก้าวหน้าของระบบคมนาคมสื่อสาร ความรู้และเทคโนโลยี

สมัยใหม่ที่เป็นคุณและเป็นโทษต่อผู้คน หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นตลอดเวลา อาทิการเกิดโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน การก่อการร้ายสากล การครอบงำทางภาษาและวัฒนธรรม เป็นต้น และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการแก้ไขให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม โดยบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาวิเคราะห์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากภาพ 2 สามารถอธิบายได้ดังนี้

จุดเริ่มต้นของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุด้วยหลักคุณธรรมและความรู้ก่อน เพราะเนื่องจากโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ หลักคุณธรรมที่ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นธรรมมีความรับผิดชอบ ดูแลสวัสดิการประชาชน และเงื่อนไขความรู้จากการใช้ความรู้ในหลักการวิชาการมาพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่สามารถนำเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และจากหลักการเงื่อนไข 2 หลักการนำไปสู่กระบวนการ(Process) ที่ประกอบด้วยวิธีการ ด้วยการใช้ภูมิคุ้มกันพึ่งพาตนเองเป็นหลัก กล่าวคือ มีรายได้ก็สามารถพึ่งตนเองได้ วิธีคิด คือ การที่รัฐบาลคิดโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่สามารถเข้าถึงประชาชนโดยตรงไม่รั่วไหล และนำไปสู่วิถีชีวิต ที่ประชาชนมีรายได้ตามที่รัฐกำหนดแล้วก็จะใช้จ่ายแบบพิจารณาก่อนใช้ แบบประหยัด นำไปสู่ผลผลิต(Output) คือ ประชาชนสามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตในวัยสูงอายุได้อย่างดี ประชาชนมีความสุข(Outcome) แล้วนำไปสู่ผลตามมาของโครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ทั้งภาครัฐและภาคประชาชนมีความสุขของคนในประเทศที่มากขึ้น

จากแผนภาพสังเคราะห์ผลการวิจัยของ Mind Mapping

ปัจจัยนำเข้า (Input) รัฐบาลรับผิดชอบต่อดูแลสวัสดิการ ให้ความรู้และดูแลการเข้าสู่วัยชราของประชาชน กระบวนการ(Process) วิธีการคือการมีภูมิคุ้มกัน วิธีคิดอยู่บนหลักความพอประมาณ วิถีชีวิตคือการมีเหตุผล ผลผลิต(Output) ประชาชนปรับตัวกับรูปแบบการดำเนินชีวิตในวัยผู้สูงอายุผลลัพธ์ (Outcome) ประชาชนมีความสุข ผลกระทบ(Impact)ทั้งรัฐบาลและประชาชนมีความสุขจะเห็นได้ว่าภาครัฐมีความเข้าใจในบริบทของประชาชนที่อยู่ในช่วงวัยผู้สูงอายุ จึงได้กำหนดนโยบายมาได้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน และรัฐบาลก็ใช้ความรู้ทางวิชาการ อำนาจอันชอบธรรมมากำหนดนโยบายเพื่อประชาชน เพื่อนำพาไปสู่การลดความทุกข์และความผาสุกของประชาชน

บทสรุป

โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุมีความสำคัญต่อประชาชนเป็นอย่างมากเพราะ สร้างความมั่นคงต่อคนในช่วงวัยสูงอายุ ด้านรายได้ที่แน่นอนตามที่รัฐกำหนด ประชาชนมีการใช้จ่ายแบบพิจารณาถึงความจำเป็นในการใช้จ่ายแบบประหยัด และสร้างความพึงพอใจกับผู้ใช้บริการเป็นอย่างมากพิจารณาจากสถิติของผู้สูงอายุที่รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จากประชาชนทั่วประเทศ 65,061,190 คน ผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จำนวน

13,064,929 คน คิดเป็นร้อยละ 20.08 (กระทรวงมหาดไทย,2567) แสดงให้เห็นว่านโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นที่สิ่งจำเป็นที่ประชาชนต้องการได้รับสิทธิเพื่อได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลมาใช้ในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ การนี้ยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในการผลิตสินค้าตามมาด้วย จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นทำให้เชื่อได้ว่ามาตรการต่างๆ ของรัฐที่ช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ที่สุดคล่องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ(2567).การรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ.สืบค้น 22กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.dop.go.th/>
- กระทรวงมหาดไทย(2567) .ข้อมูลการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ . สืบค้น 22กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.dop.go.th/>
- ณดา จันทรสม.(2562). เศรษฐกิจพอเพียง” หลักคิดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.สืบค้น 22กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.matichon.co.th/>
- สุรีย์พร สลับสี และพงษ์พัต วัฒนพงศ์ศิริม, (2565).การวิเคราะห์นโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของไทย, วารสาร สังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 4(3). 253-262
- บุญมี โทท่า, ภักดีโพธิ์สิงห์, ขญานิน กฤติยะโชติ. (2561). การน านนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 12(3), 149-158
- อภิชัย พันธเสน (2558). การวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ.สืบค้น 22กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.google.com/>
- เทศบาลนครสงขลา(2567).ประชาสัมพันธ์โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2567.สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.songkhla-city.go.th/>